

Sygn. akt III AUa 1010/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Małgorzata Rokicka-Radoniewicz (spr.)
Sędziowie:	SO del. do SA Jacek Chaciński SA Małgorzata Pasek
Protokolant: p.o. protokolanta sądowego Sylwia Zawadzka	

po rozpoznaniu w dniu 6 czerwca 2018 r. w Lublinie

sprawy S. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o rekompensatę z tytułu wykonywania prac w szczególnych warunkach

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 17 października 2017 r. sygn. akt VIII U 807/17

oddala apelację.

Jacek Chaciński Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Małgorzata Pasek

III AUa 1010/17

UZASADNIENIE

Organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 13 marca 2017 roku odmówił S. T. prawa rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, ponieważ na dzień 1 stycznia 2009 roku nie został udowodniony przez wnioskodawcę 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach.

Od tej decyzji odwołanie do Sądu Okręgowego w Lublinie wniósł S. T. i wskazał, że począwszy od 1970 roku do 1991 roku był zatrudniony w Spółdzielni(...)w K. H. i wŁ.na stanowisku kierowcy ciągnika w pełnym wymiarze czasu pracy, biorąc udział w pracach polowych oraz wykonując usługi transportowe. Zajmował się też odśnieżaniem, transportem piasku i żwiru, sypał też piach. Sąd Okręgowy w Lublinie wyrokiem z dnia 17 października 2017 roku zmienił

zaskarżoną decyzję i ustalili, że S. T. przysługuje prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Sąd Okręgowy ustalił, że S. T., urodzony w dniu (...) od dnia 1 maja 2015 roku jest uprawniony do emerytury. W dniu 10 lutego 2017 roku złożył wniosek o przyznanie mu rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Decyzją z dnia 13 marca 2017 roku organ rentowy odmówił przyznania wnioskodawcy prawa do rekompensaty, ponieważ nie został udowodniony przez wnioskodawcę 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach – brak dokumentu potwierdzającego pracę w szczególnych warunkach.

Wnioskodawca S. T. został w dniu 15 czerwca 1970 roku zatrudniony w (...)w S., która później przekształciła się w Spółdzielnię(...)w S. z siedzibą w Ł.. Jeszcze przed rozpoczęciem tego zatrudnienia wnioskodawca uzyskał uprawnienia do prowadzenia ciągników, a zatem posiadał prawo jazdy kat. (...). W tym (...) wnioskodawca pracował jako kierowca ciągnikowy (traktorzysta) na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy. Pracę świadczył w filii (punkcie) w C.. Jego przełożonym był dyspozytor C. N., który wydawał mu karty pracy. Pracę w tym (...) świadczył do dnia 28 grudnia 1972 roku. Następnie od dnia 20 marca 1973 roku do dnia 30 listopada 1976 roku wnioskodawca pracował u tego samego pracodawcy czyli w Spółdzielni (...)w S. z siedzibą w Ł. w pełnym wymiarze czasu pracy jako kierowca ciągnikowy (traktorzysta). W początkowym okresie zatrudnienia wnioskodawca jeździł ciągnikiem(...), a potem (...). W dniu 1 grudnia 1976 roku wnioskodawca rozpoczął pracę w Spółdzielni (...)w K., która później swoją siedzibę miała w C. i w K. H. i pracował tam do dnia 28 lutego 1991 roku. Ten (...) miał swoje filie (punkty) w Z. i w K. O.. Na stanie posiadał tylko ciągniki (...). Każdy traktorzysta miał przydzielony swój ciągnik. Gdy ciągnik ten uległ awarii, to traktorzysta otrzymywał inny. Naprawami ciągników zajmowali się mechanicy. W każdym punkcie był mechanik. Wnioskodawca sporadycznie w okresie zimowym zajmował się naprawą ciągnika.

We wszystkich opisanych powyżej okresach wnioskodawca świadczył pracę przez cały rok (nie korzystał nigdy z urlopu bezpłatnego), wykonując prace polowe i prace transportowe, a w okresie zimowym wykonując także prace przy odśnieżaniu dróg. (...) wynajmował też ciągniki wraz z kierowcami różnym firmom, np. Cementowni, Spółdzielni (...), Mleczarni do przewożenia towarów i materiałów. Traktorzyści pracowali nie mniej niż 8 godzin dziennie. Zdarzało się, że przez 8 godzin traktorzyści pracowali „na wynajem”, a potem jeszcze wykonywali prace polowe. W okresie żniw wnioskodawca jeździł również kombajnem zbożowym. W dniu 13 lutego 1981 roku wnioskodawca ukończył bowiem kurs operatora kombajnów zbożowych przy Wojewódzkim Ośrodku (...) w R..

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, aktach osobowych T. F. i J. K. oraz zeznań świadków i wnioskodawcy S. T..

Sąd uznał za wiarygodne zeznania wnioskodawcy, gdyż są one wewnętrznie spójne, logiczne, a ponadto znajdują potwierdzenie w zeznaniach świadków T. F., J. K. i S. M.. Należy podkreślić, iż przesłuchani w sprawie świadkowie byli zatrudnieni w (...) z siedzibą w K., a potem w C. i K. H. w tym samym okresie co wnioskodawca i wykonywali także prace traktorzysty, z tym, że T. F. w filii (punkcie) w Z., a J. K. i S. M. w tym samym punkcie co wnioskodawca, a zatem w K. O.. Z uwagi na wykonywane obowiązki mieli szczegółową wiedzę o czynnościach wykonywanych na zajmowanym przez wnioskodawcę stanowisku. Z tych też względów Sąd uznał zeznania świadków za w pełni miarodajne. Podkreślić przy tym należy, że świadek T. F. przeszedł na wcześniejszą emeryturę w wieku 60 lat z uwagi na pracę w szczególnych warunkach. Okres pracy w (...) został mu zaliczony przez ZUS do okresu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Okręgowy orzekł, że zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 965), rekompensata to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej. Warunki jej przyznania precyzuje art. 21 cyt. ustawy, który stanowi, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 748; ze zm.), wynoszący co najmniej 15 lat. Jednocześnie rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie z treścią art. 23 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na

wniosek ubezpieczonego o emeryturę i jest ona przyznawana w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Tym samym, aby ustalić prawo do rekompensaty konieczne jest wykazanie, iż ubezpieczony do dnia 1 stycznia 2009 roku udowodnił 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach, przy jednoczesnym braku możliwości uzyskania prawa do emerytury pomostowej lub prawa emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na skutek zmiany stanu prawnego wprowadzonego ustawą o emeryturach pomostowych. Celem rekompensaty jest bowiem zapewnienie pracownikom uzyskania odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, którzy nie nabędą prawa do emerytury pomostowej.

Pracę można uznać za wykonywaną w warunkach szczególnych, jeśli zgodnie z art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej pracownik jest zatrudniony przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Wykaz tego typu spraw jest zawarty w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, nr 8, poz. 43).

W niniejszej sprawie jedyną kwestią sporną było to, czy wnioskodawca posiada 15-letni staż pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy uznał, wnioskodawca nie pracował w szczególnych warunkach, gdyż nie przedłożył świadectw prac wykonywanych w szczególnych warunkach. Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe, przede wszystkim z dokumentów znajdujących się w aktach ZUS, aktach osobowych J. K. i T. F. oraz zeznań wnioskodawcy i świadków, którzy razem z nim byli zatrudnieni w (...) z siedzibą w K., a potem C. i K. H. i uznał, że wszystkie dowody przeprowadzone w sprawie wskazują na to, że wnioskodawca, będąc zatrudnionym w jednym i drugim (...) w okresach : od dnia 15 czerwca 1970 roku do dnia 28 grudnia 1972 roku, a następnie od dnia 20 marca 1973 roku nieprzerwanie do dnia 28 lutego 1991 roku, a zatem łącznie przez ponad 20 lat wykonywał prace kierowcy ciągnikowego i operatora kombajnu zbożowego, a zatem prace wymienione w wykazie A dziale VIII rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku tj. w transporcie i łączności, gdzie pod poz. 3. wymienione są prace kierowców ciągników, kombajnów lub pojazdów gąsienicowych. Stałości i pełnego wymiaru pracy, o jakim stanowi § 2 ust. 1 cyt. rozporządzenia nie zmienia fakt, że skarżący sporadycznie zajmował się w okresie zimowym naprawą ciągnika. Stałe wykonywanie pracy zakłada powtarzalność i ciągłość przypisanych pracownikowi obowiązków. Doraźne i sporadyczne wykonywanie innych czynności nie oznacza zerwania z dotychczasowym zakresem obowiązków. Nie jest też przerwą, która wyklucza stałość pracy. Z reguły wnioskodawca w okresie zimowym przy użyciu ciągnika odśnieżał drogi albo jeździł „na wynajem”. Wnioskodawca na stałe i w pełnym wymiarze czasu pracy był zatrudniony zatem jako kierowca ciągnika, a wobec tego wykonywał pracę w warunkach szczególnych (to, że taką pracę można zakwalifikować jako pracę w szczególnych warunkach przyznał Sąd Apelacyjny w Lublinie w uzasadnieniu wyroków wydanych w sprawach o sygn. III AUa 872/15 i III AUa 1145/15). W okresie żniw wnioskodawca pracował również jako operator kombajnu zbożowego (od co najmniej 1981 roku). Również wtedy świadczył pracę w szczególnych warunkach.

W związku ze spełnieniem przez wnioskodawcę warunku przepracowania co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach, Sąd zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustalił S. T. prawo do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Od tego wyroku apelację wniósł organ rentowy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych w B. zaskarżając wyrok w całości. Wyrokowi zarzucał naruszenie przepisów prawa:

1. art.233 § 1 kpc poprzez błędną ocenę zgromadzonych w sprawie dowodów, że S. T. w pełnym wymiarze godzin wykonywał prace w warunkach szczególnych w okresie od 15 czerwca 1970 roku do 28 grudnia 1972 roku i ord 20 marca 1973 roku do 28 lutego 1991 roku na stanowisku kierowcy ciągnika i operatora kombajnu zbożowego w sytuacji, gdy oprócz prac transportowych wykonywał także prace polowe;

2. art.21 w związku z art.2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez ich błędną wykładnię i zastosowanie, a w konsekwencji przyznanie ubezpieczonemu prawa do rekompensaty w sytuacji niespełnienia warunku 15 letniego okresu pracy w warunkach szczególnych przyjmując za taką pracę wykonywaną na stanowisku kierowcy ciągnika i operatora kombajnu.

Wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna i nie zasługuje na uwzględnienie.

Bezasadny jest zarzut apelacji naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów postępowania - art.233 § 1 k.p.c.. Organ rentowy formułując powyższy zarzut w istocie podważa dokonaną przez Sąd I instancji kwalifikację prawną pracy kierowcy ciągnika wykonywanej przez wnioskodawcę jako pracy w szczególnych warunkach. Wskazać należy zatem, że błąd sądu polegający na pominięciu przy dokonywaniu oceny prawnej pewnych ustalonych faktów, jak i oparcie tej oceny na stanie faktycznym niedostatecznie ustalonym dla przypisania go określonej normie prawnej, jest błędem w zakresie subsumpcji prawa. Na tej podstawie nie można formułować zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c., dotyczącego zasad oceny dowodów. Okoliczność, jakie prace wnioskodawca wykonywał będąc zatrudnionym w kółku rolniczym na stanowisku kierowcy, była bezsporna zatem chybiony jest zarzut naruszenia przez Sąd I instancji prawa procesowego.

Bezasadny jest również zarzut naruszenia prawa materialnego – art.21 w związku z art.2 pkt 5 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 roku, poz.664) oraz § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Jak wynika z apelacji, zdaniem organu rentowego, pracy wnioskodawcy wykonywanej w spornym okresie w charakterze kierowcy ciągnika nie można zaliczyć do pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, ponieważ wykonywał ją w resorcie rolnictwa, a więc nie w dziedzinie transportu i łączności i o ile można zaliczyć prace transportowe kierowcy ciągnika do prac w transporcie objętym działem VIII poz. 3 wykazu A, mimo że pracował on w spółdzielni kółek rolniczych, a nie w przedsiębiorstwie transportowym, to nie ma podstaw do potraktowania prac polowych, jako prac w transporcie, a tym samym zaliczenia ich do prac wykonywanych w szczególnych warunkach. Sąd Apelacyjny nie podziela tegoż stanowiska, w pełni zgadzając się ze stanowiskiem zaprezentowanym przez Sąd Okręgowy w tym zakresie. Faktem jest, że kółka rolnicze nie należą sensu stricto do sektora transportowego gospodarki, ale pod poz. 3 działu VIII tego wykazu cytowanego już rozporządzenia, poza pracą kierowców ciągników, wymienione zostały również prace kierowców kombajnów lub pojazdów gąsienicowych. Kombajny czy pojazdy gąsienicowe nie służą do transportu po drogach towarów, przedmiotów, produktów, natomiast zawarta w przepisach regulujących zasady ruchu drogowego definicja ciągnika - pojazd silnikowy skonstruowany do używania łącznie ze sprzętem do prac rolnych, leśnych, lub ogrodniczych i może być również przystosowany do ciągnięcia przyczep oraz do prac ziemnych - wskazuje na jego podstawowe przeznaczenie wyłącznie do wykonywania prac rolniczych a jedynie wyjątkowo pracy w transporcie (po odpowiednim przystosowaniu). Obecna definicja określa ciągnik rolniczy jako pojazd silnikowy, którego konstrukcja umożliwia rozwijanie prędkości nie mniejszej niż 6 km/h, skonstruowany do używania łącznie ze sprzętem do prac rolnych, leśnych lub ogrodniczych; ciągnik taki może być również przystosowany do ciągnięcia przyczep oraz do prac ziemnych. Nie ulega wątpliwości, że kombajny i ciągniki rolnicze są maszynami rolniczymi służącymi do prac polowych. Prawodawca wymieniając te pojazdy i pracę kierowców w dziale transportu nie miał zatem zamiaru wyłączenia pracy operatorów tego sprzętu, ograniczając wyłącznie do pracy transportowej pracę w warunkach szczególnych. Podobnie pojazdy gąsienicowe nie są urządzeniami służącymi do poruszania się po drogach publicznych, a jako pojazdy poruszające się z nieznaczną szybkością - nie służą do prac transportowych, lecz stosowane są powszechnie w wojsku i jako maszyny do robót ziemnych. Tym samym w ocenie Sądu Apelacyjnego należy przyjąć, że ustawodawca regulując ten rodzaj pracy w dziale VIII, pod pozycją 3, wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. wziął pod uwagę to, że pracą w szczególnych warunkach jest też praca kierowcy ciągnika rolniczego, kombajnu i kierowcy pojazdu gąsienicowego, które są typowymi, klasycznymi

pracami w rolnictwie. Zestawienie tych trzech rodzajów prac (kierowca ciągnika, kombajnu i pojazdu gąsienicowego) łącznie pod poz. 3 działu VIII - w transporcie spowodowane było uznaniem tych prac za prace w warunkach szczególnych właśnie ze względu na samo kierowanie tymi pojazdami, a nie ze względu na wykonywanie takiej pracy wyłącznie w transporcie - w ruchu publicznym. Ustawodawca wziął pod uwagę to, że praca kierowcy ciągnika w polu (a więc w rolnictwie), który może i w istocie wykonuje te same lub zbliżone przedmiotowo czynności co kierowca kombajnu czy kierowca pojazdu gąsienicowego, jest też pracą w szczególnych warunkach. Przeciwna wykładnia wskazanych przepisów zaprzeczałaby bowiem istotę pracy w szczególnych warunkach związaną z wpływem szkodliwych czynników na organizm pracownika. Charakter pracy kierowcy ciągnika rolniczego przystosowanego do transportu i wykonującego wyłącznie transport oraz kierowcy ciągnika wykonującego prace polowe za pomocą ciągnika i współpracujących z nim maszyn i urządzeń rolniczych jest tożsamy. Dlatego też nie ma znaczenia, że prace kierowców ciągników ujęte zostały w dziale VIII rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. - w transporcie.

Sąd Apelacyjny w całej rozciągłości podziela wnioski prawnicze zawarte w motywach zaskarżonego wyroku. W tej sytuacji nie zachodzi potrzeba ich powtarzania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1997 roku II UKN 61/97 – OSNAPiUS 1998/3/104, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 roku I PKN 339/98 – OSNAPiUS 1998/24/776). Podnieść należy dodatkowo, że skarżący argumentami przytoczonymi w apelacji w żaden sposób nie podważył zasadności stanowiska Sądu pierwszej instancji. Skarżący powołuje się na stanowisko Sądu Najwyższego odmiennie kwalifikującego pracę traktorzysty, taki pogląd nie znajduje akceptacji tutejszego Sądu Apelacyjnego z przyczyn podanych powyżej.

W tej sytuacji Sąd Apelacyjny uznał, że zaskarżony wyrok w pełni odpowiada przepisom prawa, dlatego apelacja nie może być uwzględniona.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny na podstawie art.385 KPC orzekł, jak w sentencji.